

Leden van de gemeenteraad

Helmond, 15 november 2013

Onderwerp: Commissie-onderzoek

Ons kenmerk:

Uw kenmerk:

Doorkiesnr.:

Uw brief d.d.:

Geachte leden van de raad,

Op 4 juni 2013 is tijdens de raadsvergadering unaniem een motie aangenomen inzake het instellen van een onderzoek naar declaraties van het college van B&W. In de bijeenkomst van fractievoorzitters van 12 juni 2013 is afgesproken dat een onderzoekscommissie wordt ingesteld. In die commissie hebben de volgende raadsleden plaatsgenomen: Anja Spierings, Angelique Raaijmakers, Mohammed Chahim, Erik de Vries, Henriëtte Verouden, Ruud Verhoeven, Jan van Aert en Theo van Mullekom. Uit haar midden heeft de commissie Erik de Vries aangewezen als voorzitter.

In de bijeenkomsten van 12 en 18 juni 2013 heeft de commissie gesproken over inhoud en reikwijdte van het onderzoek. De afspraak is gemaakt om het onderzoek te richten op de periode van maart 2002 tot en met 1^e kwartaal 2013. Wat betreft de onderzoeksvraag is afgesproken een onderzoek in te stellen naar persoonlijke uitgaven van leden van het college. Onder persoonlijke uitgaven wordt bedoeld uitgaven die zijn gedaan door en / of kunnen worden toegeschreven aan het individuele lid van het college. In het onderzoek zou worden betrokken:

- Welke regelgeving wordt gehanteerd voor uitkeringen en vergoedingen aan collegeleden;
- Of de onderzochte persoonlijke uitgaven in overeenstemming zijn met de geldende regels en een zakelijk karakter hebben,
- De wijze waarop de organisatie is ingericht op controle en de procedure om te komen tot uitbetaling.

De onderzoeker zou worden gevraagd, zo mogelijk, conclusies en aanbevelingen te doen. Het onderzoek moest worden uitgevoerd door een forensisch accountantskantoor, met toepassing van hoor en wederhoor.

Vervolgens is aan drie forensisch accountantskantoren gevraagd een offerte uit te brengen. Daarna zijn hiermee gesprekken gevoerd over hun voorgestelde aanpak. Op grond hiervan heeft de commissie besloten het onderzoek te laten uitvoeren door BDO Investigations BV. Het onderzoek valt uiteen in beschrijving van het vigerende normenkader, het in kaart brengen van de persoonlijke uitgaven, het toetsen van die uitgaven aan het normenkader, de gelegenheid bieden aan betrokkenen van hoor en wederhoor, het opleveren van een rapport van feiten en omstandigheden en het doen van aanbevelingen. Dit is middels brief medegedeeld aan de raad op 16 augustus 2013.

In diezelfde brief is tevens aangegeven dat uit de gesprekken met de drie kantoren duidelijk is geworden dat een forensisch onderzoek naar persoonlijke uitgaven van leden van het college een arbeidsintensieve en daarmee kostbare aangelegenheid is. De commissie heeft om die reden besloten het normenkader, te weten de relevante regelgeving voor uitkeringen en vergoedingen aan collegeleden, in kaart te laten brengen voor de drie onderzoeksperiodes, zijnde de periode maart 2002 – maart 2013 en het onderzoek naar persoonlijke uitgaven van leden van het college te richten op de periode maart 2010 – maart 2013 (de zittingsperiode van het huidige college). De kosten hiervan bedroegen indicatief € 95.000,-.

Op 25 september 2013 heeft de raad een laatste brief ontvangen van de onderzoekscommissie. Daarin is aangegeven dat gezien de zorgvuldigheid van het onderzoek, de deadline van 30 september 2013 niet gehaald kon worden en dat verwacht werd dat de werkzaamheden van BDO voor 31 oktober 2013 zouden zijn afgerond. Dit is, om dezelfde reden van zorgvuldigheid, uiteindelijk 7 november 2013 geworden. Voor een exact tijdsverloop in relatie tot de zorgvuldigheid van het onderzoek waarbij hoor en wederhoor essentieel is, verwijst de commissie naar bijlage A van de feitenrapportage.

Het onderzoek

De commissie stelt naar tevredenheid vast dat BDO Investigations BV het onderzoek overeenkomstig de vraagstelling van de commissie heeft uitgevoerd. Op 11 november 2013 heeft de commissie de door BDO Investigations BV opgeleverde feitenrapportage en adviesrapportage inhoudelijk besproken. De commissie zal hieronder nader ingaan op haar bevindingen ten aanzien van zowel de feitenrapportage, als de adviesrapportage. Daarbij zal de commissie vooral de nadruk leggen op de bevindingen die naar haar mening opvolging verdienen. Het is uiteraard aan de raad om hierover een finaal oordeel te geven.

Feitenrapportage

Rechtmatigheid

De commissie constateert dat het grootste deel van de in totaal € 142.986,- bedragende persoonlijke uitgaven rechtmatig is geweest. Daarmee voldeden deze uitgaven aan de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Voor een beschrijving van deze regelgeving verwijst de commissie naar hoofdstuk 2.3. In totaal is een bedrag van € 650,- geclassificeerd als niet rechtmatig. Dit betreft o.a. parkeerkosten en het lidmaatschap van een netwerk voor ondernemingen.

De commissie geeft de gemeenteraad in overweging de betreffende (oud-)leden van het college te verzoeken vrijwillig alle onterecht uitgekeerde vergoedingen terug te storten, met uitzondering van de gemaakte kosten voor het lidmaatschap van de Bouwsociëteit Zuid-Oost-Brabant. De commissie is van oordeel dat het hier een lidmaatschap betreft welk de betrokken wethouder geen persoonlijk voordeel heeft opgeleverd, maar is aangegaan vanuit een gemeentelijk belang. Wel is de commissie van mening dat onderzocht dient te worden of het lidmaatschap op een andere manier dan op persoonlijke titel aangegaan kan worden, om zo discussie over dit onderwerp in de toekomst te voorkomen.

Doelmatigheid

De commissie constateert dat een bedrag van € 50.781,- niet op doelmatigheid is getoetst. De reden hiervoor is dat deze kosten zijn geclassificeerd als bedrijfsvoeringskosten en onkosten die conform het normenkader alleen te toetsen zijn op rechtmatigheid, niet op doelmatigheid. Voor een nadere uitleg hierover verwijst de commissie naar hoofdstuk 2.5.

De commissie constateert verder dat er een bedrag van € 2.472,- aan de categorie 'niet-verifieerbaar' is toegedeeld. De taxikosten vormen het belangrijkste onderdeel van die categorie, te weten € 1.976,-. Het valt de commissie op dat het grootste deel van dit bedrag, € 1.879,-, toe te rekenen valt aan één wethouder, namelijk de voormalig wethouder Centrum, Verkeer, Stedelijk Beheer, Milieu en Leisure. Gezien de verhouding van de gemaakte taxikosten ten opzichte van de overige (oud-)leden van het college, de hoeveelheid ritten en de dagen en tijdstippen waarop deze plaatsvonden, roept dat bij de commissie de vraag op in hoeverre de beoogde soberheid als genoemd in de 'Handreiking integriteit van politieke ambtsdragers bij gemeenten, provincies en waterschappen' van de VNG (blz. 10 feitenrapportage) en de voorgestane incidentele aard als beschreven in de 'Adviesnota Taxivervoer B&W' (blz. 14 feitenrapportage) correct zijn nageleefd. De commissie betreurt het dat niet alle informatie beschikbaar is om dit onderbouwd vast te kunnen stellen. Voor een nadere toelichting hierop verwijst de commissie naar de hoofdstukken 1.4.2 aangaande de beschikbaarheid van agendagegevens en 3.4.2 betreffende taxikosten. De commissie geeft de gemeenteraad in overweging het college te adviseren heldere richtlijnen te formuleren voor het gebruik van taxivervoer, zodat in de toekomst de doelmatigheid gecontroleerd kan worden aan de hand van deze richtlijnen. Voor verdere verbeteringen in het proces verwijst de commissie naar de aanbevelingen in de adviesrapportage en de reactie van de commissie hierop.

Daarnaast geeft de commissie de gemeenteraad in overweging om, gezien bovenstaande, de oud-wethouder te verzoeken vrijwillig de niet-verifieerbare taxikosten terug te storten.

Adviesrapportage

De commissie onderschrijft de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen van de onderzoeker. De commissie acht het van belang dat er heldere regels zijn met betrekking tot de persoonlijke uitgaven, leden van het college inzicht hebben in zowel hun aandeel van die uitgaven als dat van collega's, dit onderwerp regelmatig terugkeert in collegevergaderingen, en de uitgaven openbaar worden gemaakt, om zo maximaal bij te dragen aan openheid en transparantie. Om dat te bewerkstelligen geeft de commissie de gemeenteraad in overweging de aanbevelingen uit de adviesrapportage over te nemen en het college dringend te verzoeken hier verder uitvoering aan te geven. De commissie licht enkele opmerkingen op deze aanbevelingen onderstaand graag nader toe.

Vergroten bewustwording en bespreekbaarheid persoonlijke uitgaven

Waar in de aanbeveling het woord 'periodiek' staat, geeft de commissie in overweging hier 'per kwartaal' van te maken. Dat voorkomt discussie over wat periodiek precies is, en sluit aan op de driemaandelijke publicatie van de persoonlijke uitgaven op de gemeentelijke website.

Creëren inzicht in persoonlijke uitgaven

Ook hier geeft de commissie in overweging periodiek nader te definiëren naar 'per kwartaal'. Dit biedt collegeleden de mogelijkheid vóór publicatie zelf kennis te nemen van de overzichten van zowel henzelf als die van collega's.

Daarnaast geeft de commissie in overweging deze overzichten niet enkel ter kennisname aan te bieden, maar tevens door elk individueel lid van het college te laten ondertekenen ter accordering. Daarmee wordt zeker gesteld dat de weergegeven kosten door het betreffende lid zowel zijn gezien als gemaakt. Eventuele onduidelijkheden kunnen in de collegevergadering nader besproken worden.

Externe verantwoording persoonlijke uitgaven completeren

Met het per kwartaal genereren en accorderen van overzichten wordt het mogelijk gemaakt de informatievoorziening op de website uit te breiden naar alle persoonlijke uitgaven en niet enkel de uitgaven die voortkomen uit de salarisadministratie, zoals tot op heden het geval is.

Nader invullen controle op doelmatigheid

Voor de uitvoering van deze aanbeveling door de budgethouder is een helder normenkader noodzakelijk. Dat kader dient niet enkel een toets op rechtmatigheid mogelijk te maken, maar ook op doelmatigheid. De commissie realiseert zich echter dat helemaal dichttimmeren van dit kader niet mogelijk zal zijn: er blijft altijd sprake van een 'grijs gebied'. Inzet moet zijn om dit grijze gebied zo smal mogelijk te maken.

In aanvulling op deze aanbeveling geeft de commissie in overweging dat bij twijfel over juistheid van persoonlijke uitgaven de budgethouder dit niet alleen bespreekt met de burgemeester, conform de huidige afspraken, maar ook met het voltallige college. Daarmee wordt het voltallige college verantwoordelijk voor gedane uitgaven, wordt een beter inzicht gegeven in ieders uitgaven en wordt het grijze gebied nader bespreekbaar gemaakt, conform de eerste aanbeveling.

Naast deze aanbevelingen zijn er in bijlage C risicokaarten toegevoegd, voorzien van aanbevelingen, waarbij specifiek ingegaan wordt op een aantal processen. De commissie geeft de gemeenteraad in overweging om de aanbevelingen bij risico 1, 3 en 5 over te nemen en het college dringend te verzoeken deze nader uit te werken. Bij de aanbevelingen onder risico 2, 4, 6 en 7 adviseert de commissie de gemeenteraad deze aan het college en de ambtelijke organisatie zelf over te laten, zodat naar eigen bevinden gehandeld kan worden.

Kosten

In de opdrachtaanvaarding van BDO Investigations BV is op basis van de toen beschikbare informatie een indicatie van de kosten van het thans uitgevoerde onderzoek gegeven, te weten € 95.000,-. Gedurende het proces is dit bedrag niet toereikend gebleken. Oorzaak hiervan is enerzijds dat het aantal te onderzoeken

'regels' hoger uitviel dan oorspronkelijk ingeschat. Hierdoor is meer werk en tijd gaan zitten in het bekijken en toeschrijven van die regels naar individuele leden van het college. Voor een precies overzicht van deze hoeveelheid regels verwijst de commissie naar de tabel bij hoofdstuk 3.3.1 van de feitenrapportage. Daarnaast heeft de langere doorlooptijd van het onderzoek kostenverhogend gewerkt. Gedurende het proces is met BDO Investigations BV een plafond afgesproken van € 120.000,-. Meerkosten zijn voor rekening gekomen van BDO Investigations BV.

Tot slot

De commissie acht het op zijn plaats een bijzonder woord van dank uit te spreken richting de ambtelijke organisatie. Zij hebben waar mogelijk de onderzoekers ondersteund in het vele werk dat verricht moest worden, waardoor het mogelijk was alle benodigde informatie tijdig boven tafel te krijgen.

Namens de onderzoekscommissie,

Erik de Vries